

NOBEL
MEDICUS®

PORTRELER

TÜRKİYE'DE TRAVMATOLOJİNİN YAPILANDIRILMASINDA ÖNCÜ
Doç. Prof. Dr. Ahmet Burhaneddin TOKER

A. BURHANEDDİN TOKER (1890-1951)

*"Türkiye'de ilklere imza atan
öncü bir hekim" **

Doç. Dr. Elif Atıcı,¹ Dr. Teoman Atıcı²

¹ Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, Bursa

² Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı, Bursa

Ahmet Burhaneddin Toker, öncü bir hekimin niteliği ile yaşadığı dönemin tüm olanaksızlık ve yetersizliklerine rağmen ülkesinde mükemmel bir cerrahi ekolün oluşumu için çalıştı.

Özellikle kırık tedavisi ve modern travmatolojinin yapılandırılmasında, ayrıca göğüs-kalp cerrahisi, nöroşirürji ve anestezi dallarının gelişmesinde üstün bir gayret gösterdi.

1890 Van'da doğdu.

1910 Şam Tıbbiyesi'nde başladığı tıp eğitimi sürecini Darülfünun-u Osmanî Tıp Fakültesi'nde tamamladı.

1910-1913 Dahiliye Kliniği ve Kadırga Doğumevi'nde çalıştı. Kolera mücadelesinde yer aldı. Hicaz'da çalıştı. Balkan Savaşı sırasında Edirne ve Çatalca'da Mısır Hilal-i Ahmer heyeti ile birlikte hizmet verdi.

1913-1920 Almanya-Heidelberg Küntcher ve Hamburg'da Brauer ve Sick yanında cerrahi alanında ihtisas yaptı. Modern kemik cerrahisi üzerine uzmanlaştı.

1921 Cerrahpaşa Belediye Hastanesi Cerrahi Kliniği seflliğine atandı.

1933 Üniversite Reformu ile I. Cerrahi Kliniği Cerrahpaşa Belediye Hastanesi'ne nakledilince kliniğin başına getirilen Prof. Dr. Rudolf Nissen'in yanında çalışmaya başladı. Aynı yıl doçent unvanı aldı.

1934 Profesör unvanı aldı.

1941 Prof. Dr. Nissen'in ayrılması üzerine İstanbul Tıp Fakültesi I. Cerrahi Kliniği seflliğine atandı.

1943 Ordinaryüs profesörlüğe yükseldi.

1951 Geçirdiği kalp krizinin ardından henüz 61 yaşında iken aramızdan ayrıldı.

Kırık tedavisinin hekim olmayanlar tarafından yapılmasının sakatlık oranının artırdığını görerek özellikle yaralıların Cerrahpaşa Hastanesi Cerrahi Kliniği'ne getirilmesini ve kliniğin bir kaza merkezi gibi çalışmasını sağladı. Belediyeden sağladığı seyyar röntgen aleti ile *Türkiye'de ilk kez radyoskopisi altında kırık pozisyonu yaparak konservatif kırık tedavisini gerçekleştirdi. Kırıklarda kullanılan Braun atelini Almanya'dan beraberinde getirdiği şema ve ölçülere göre 1922 yılında bir demirciye başında durarak yaptı ve tedavide kullandı.^{1,2} Yine aynı dönemde kırık tedavisinde kullanılan *Kirscher ekstansiyon cihazını Türkiye'de ilk kez uyguladı.³

Yabancı literatürü takip ederek özellikle kırıklar, batın yaralanmaları ve mide rezeksiyonu ile ilgili gelişmeleri ülkemize taşıdı.⁴ *Türkiye'de ilk mide rezeksiyonu (1928),¹ ilk olarak collum femoris kırıklarında Smith-Petersen-Yohansen çivisi (1941)³ kullanımı ve ilk total gastrektomi (1950) onun tarafından uygulandı. *Çene ankilozunda alt çene eklemine girmek için insizyon tanımladı. Kan transfüzyonunun sistematik olarak uygulanmasını sağladı (1921).^{5,6}

*İlk kapalı sistem azot protoksit-oksijen anestezisini 1948'de gerçekleştirdi.⁷ *İlk endotrakeal entübasyon ile anestezi uygulanmasını ise 1949'da, o dönemde asistanı olan ve sonraları ülkemizde modern anesteziyolojinin öncüsü olan Sadı Sun'la birlikte yaptı. Anestezi uygulamaları için cerrahi kliniği içerisinde ayrı bir kadro oluşturulması çalışmalarına başlayarak anesteziyolojinin ihtisas dalı olarak kabul edilmesi sürecini başlattı.⁸

*Cerrahi alanında ilk tıp dergisi olan Türk Cerrahi Mecmuası'nı Ocak 1927'de yayın hayatına kazandırdı.

*Türk cerrahisinin bağımsız ilk dernek hareketini başlatarak 1929 yılında Türk Cerrahi Cemiyeti'ni kurdu.⁵ Türk Tıp Cemiyeti başkanlığı yaptı ve Türk Hekimleri

Resim 1. Cerrahi Kliniği (1936-1937 Tıp Mezunları albümünden) Burhaneddin Toker (ön sıra sağdan 3.) ve Rudolf Nissen (ön sıra soldan 3.)

Resim 2. Öğrencileri ile birlikte (1936-1937 Tıp Mezunları albümünden)

Dostluk ve Yardım Cemiyeti yönetiminde bulundu.⁵ Prof. Dr. Hamdi Suat Aknar öncülüğünde 1947 yılında kurulan Türk Kanser Araştırma ve Savaş Kurumu Derneği'nin kurucu üyeleri arasında yer aldı.⁹

Üçü çeviri olmak üzere toplam yedi kitap kaleme alan Burhaneddin Toker'in yüz elliye aşkın makalesi yurtiçi ve yurtdışı dergilerde yayımlandı. * "Kırık Çıkıklar" adlı kitabı bu alanda yazılmış olan ilk kitaptır.¹⁰

Kitapları

- Akciğer Tederrününün Cerrahi Tedavisi (1927)
- Kırık Çıkıklar (1936)
- Akciğer Apseleri (1938)
- Gençlik Aşısı-Broşür
- Bandaj Bilgisi ve Tekniği (1942) (çeviri)
- Ameliyat Kursları (1942) (Derviş Manizade ile birlikte, V. Orator'dan çeviri)
- Cerrahide Fizik Belirtiler ve Muayene Usulleri (1943) (H. Bailey'den çeviri)

**PORTRELER:
A. BURHANEDDİN
TOKER**

REFERANSLAR

- 1 Manizade D. 65 Yıllık Cerrahpaşa Hastanesi (39 yılda duyduklarım ve gördüklerim), İstanbul. 1976.
- 2 Atıcı E, Atıcı T. The development of orthopedics and traumatology in Turkey and some results. JISHIM,2004; 3: 50-59.
- 3 Manizade D. Yeni bir madeni osteosentez şekli "Küntscher ilik çivilemesi" hakkında. İstanbul Klinik dersleri, 1951; 5(27): 42-53.
- 4 Gürkan Kİ. Burhaneddin Toker. İstanbul Klinik Dersleri, 1951; 5(27): 1-3.
- 5 Göksoy E. Ord. Prof. Dr. A. Burhaneddin Toker -Ölümünün 50. yılında yaşamı ve eserleri. Yeni Tıp Tarihi Araştırmaları 2001; 7: 387-431.
- 6 Arel F.Ord. Prof. Dr. Burhaneddin Toker. İstanbul Klinik Dersleri, 1951; 5(27):4-6.
- 7 Toker B, Dorken N. Protoxyde D'azote narkozu. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 1949; 12(4): 591-601.
- 8 Sun S. İstanbul Tıp Fakültesi Birinci Cerrahi Kliniğinde anestezi çalışmaları. İstanbul Klinik Dersleri, 1951; 5(27): 54-56.
- 9 Türk Kanser Araştırma ve Savaş Kurumu Derneği. 08.03.2011 <http://www.turkkanser.org.tr/index.php?cat=45>
- 10 Atıcı E, Atıcı T. Milestones physicians and their contributions in Turkish orthopedics and traumatology. İstanbul Tıp Fak Derg 2010; 73(4): 104-107